

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/277/2021
Identifikačné číslo spisu: 4119203946
Dátum vydania rozhodnutia: 24.03.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Nora Halmová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:4119203946.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu X. Š., bývajúceho v J., V. Z. X, zastúpeného BIZOŇ & PARTNERS, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Hviezdoslavovo námestie 25, proti žalovanému Q. K., bývajúcemu v O., Ž.A. X, zastúpeného LawService, s.r.o., so sídlom vo Zvolene, Stráž 3/223 o určenie vlastníckeho práva k pozemkom, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 19 C 26/2019, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 23. marca 2021 sp. zn. 12 Co 41/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie odmieta.
Žalobcovi priznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou, doručenou súdu 11. apríla 2016 domáhal určenia, že bol vlastníkom pozemku nachádzajúceho sa v katastrálnom území: J., obec: J., okres K., parcela reg. „C“ s parcelným číslom XXXX - orná pôda o výmere 5 146 m² v čase vydania rozhodnutia o vyvlastnení, alternatívne žiadal určiť, že mu patrí finančná náhrada za vyvlastnenie uvedeného pozemku. Poukázal, že ho ako 82-ročného, s podlomeným zdravím, zhoršeným zrakom a sluchom 02. júla 2015 neohlásene a z vlastnej iniciatívy navštívil v jeho obydli žalovaný, ktorý tvrdil, že skupuje pôdu pre poľnohospodárske družstvo. So žalobcom sa po neustálom naliehaní a presviedčaní dohodli, že na druhý deň pôjdu podpísať zmluvu k notárovi. Žalovaný 03. júla 2015 žalobcu odviezol na notársky úrad X.. Q. v Nitre, kde mu bola predložená kompletne vypracovaná zámenná zmluva, ktorú ani nemal čas si prečítať. Nevedel, že podpisuje kúpnu zmluvu, ktorou zamenený pozemok v Q. predáva kupujúcemu O. I., za čo mu mala byť podľa čl. III. bod 2 kúpnej zmluvy vyplatená kúpna cena 100,- eur, ktorú mu kupujúci doposiaľ nezaplatil. Nevedel, že predmetom kúpy je zámena len 3/8-nového spoluvlastníckeho podielu na pozemok v Q., parcela registra „C“ č. XXX/X - orná pôda o výmere 6 154 m², ktorý je z dôvodu vedenia plynovodu aj zaťažený vecným bremenom - povinnosťou vlastníka strpieť uplatňovanie práv prevádzkovateľa ropovodu TRANSPETROL, a.s.. Nemal vedomosť o plánovanej investícii štátu vybudovať na jeho pozemku strategický park. Na základe rozhodnutia Okresného úradu Nitra, katastrálneho odboru bol pod č. B. XXXX/XX, 13. júla 2015 povolený vklad do katastra nehnuteľností a

ako nový vlastník spornej nehnuteľnosti bol zapísaný žalovaný. Žalobca sa následne dozvedel, že spoločnosť MH INVEST, s.r.o. začala vykupovať za účelom výstavby strategického parku pozemky, pričom kúpna cena ponúkaná spoločnosťou MH INVEST, s.r.o. bola 15,11 eur/m². Žalobca 21. augusta 2015 od zámennej zmluvy odstúpil. 1. marca 2016 vydal Okresný úrad Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky rozhodnutie o vyvlastnení č.R.-K.-R.-XXXX/XXXXXX-X, ktorým rozhodol, že okrem iného vo verejnom záujme vyvlastňuje vlastnícke právo žalovaného k pozemku v prospech spoločnosti MH INVEST, s.r.o., pričom náhradu za vyvlastnenie je spoločnosť povinná uhradiť na účet Slovenského pozemkového fondu v zmysle § 111 ods. 4 zákona č. 50/1976 Zb. stavebného zákona z dôvodu prebiehajúceho súdneho konania na Okresnom súde Nitra. Rozhodnutie o vyvlastnení bolo potvrdené rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odboru štátnej stavebnej správy z 18. apríla 2016, č. XXXXX/XXXX/BXXX-W.. Žalobca poukázal na uznesenie vlády č. 401/2015 z 8. júla 2015, ktorým vláda schválila návrh na vydanie osvedčenia o významnej investícii na realizáciu stavby s názvom Vybudovanie strategického parku. Dňom 08. júla 2015 bol žalobca obmedzený ako vlastník pozemku v dispozícii s pozemkom a bol povinný ponúknuť ho pred jeho prevodom prednostne štátu, na predkupné právo štátu bol následne povinný prihladiť aj správny orgán, ktorý rozhodoval o povolení vkladu vlastníckeho práva. Žalobca v žalobe ďalej poukázal na jeho neskúsenosť a dôverčivosť, ktorú žalovaný zneužil, ako aj na hrubý nepomer plnení v zámennej zmluve, keď za jeho pozemok, ktorého bol výlučným vlastníkom mu bol ponúknutý iba menšinový spoluvlastnícky podiel na pozemku v Q. (v podiele 3/8) bez reálneho dispozičného oprávnenia, a ktorý je navyše zaťažovaný od roku 2013 vecným bremenom. Žalobca zamenený pozemok v Q. následne predal tretej osobe, teraz nemá ani svoj pozemok, ani pozemok v Q. a ani 100,- eur z kúpnej ceny. Žalovaný sa podvodom obohatil o 77.756,- eur. S poukazom na hrubý nepomer plnení považuje žalobca zámennú zmluvu v zmysle ustanovenia § 39a Občianskeho zákonníka za absolútne neplatný právny úkon. Zámenná zmluva je podľa žalobcu neplatná tiež s poukazom na ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka, pretože sa prieči dobrým mravom.

2. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom č. k. 19 Co 26/2019 z 11.decembra 2019 určil, že podľa výrokovej časti rozhodnutia Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odboru štátnej stavebnej správy zo dňa 18. apríla 2016, č. XXXXX/XXXX/BXXX-W. v spojení s rozhodnutím Okresného úradu Nitra, odboru výstavby a bytovej politiky z 1. marca 2016, č. R.-K.-R.-XXXX/XXXXXX-X, vlastníkom pozemku nachádzajúceho sa v katastrálnom území: J., obec: J., okres: K., parcela reg. „C“ s parcelným číslom XXXX - orná pôda o výmere 5 146 m² bol v čase vydania rozhodnutia o vyvlastnení žalobca. Rozhodnutie odôvodnil právne ustanoveniami § 137 písm. c/, § 151 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), § 39, § 39a, § 575 Občianskeho zákonníka, § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z.z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov a vecne tým, že v spore sa súd zaoberal námietkou prekážky litispendencie, ktorú vzniesol žalovaný. Okresný súd poukázal, že v danom prípade nešlo o litispendenciu predmetného konania vo vzťahu ku konaniu sp. zn. 25 C 483/2015. Nárok žalobcu v oboch sporoch vychádza z rovnakých skutkových okolností a prakticky rovnakého skutkového deja, nárok, ktorého sa žalobca v jednotlivých konaniach domáhal totožný nebol. Súd mal v danom prípade preukázaný naliehavý záujem na žalobou požadovanom určení, pretože z rozhodnutia Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odboru štátnej stavebnej správy z 18. apríla 2016 vyplývalo, že Slovenský pozemkový fond vyplatí náhradu za vyvlastnenie pozemku tomu, o kom bolo právoplatne rozhodnuté, že bol v čase vydania rozhodnutia o vyvlastnení vlastníkom pozemku. Strany sporu nenavrhli vykonať výsluch žalobcu a žalovaného, preto súd vychádzal len z ich písomných vyjadrení, skutkové okolnosti považoval za preukázané už na základe samotnej žaloby potvrdené listinnými dôkazmi.

3. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 23. marca 2021 sp. zn. 12 Co 41/2020 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi voči žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. V odôvodnení rozhodnutia sa stotožnil so súdom prvej inštancie a uviedol, že žalovaným namietané odvolacie dôvody nie sú naplnené. Súd prvej inštancie posúdil, že v danom prípade nejde o litispendenciu

predmetného konania vo vzťahu ku konaniu sp. zn. 25 C 483/2015. V konaní 25 C 483/2015 bol predmet konania určenie vlastníckeho práva v určitom okamihu v minulosti, v čase vyvlastnenia nehnuteľnosti, pričom v súčasnosti patrí vlastnícke právo inej osobe. Žalobca sa ani nedožadoval, aby bol ako vlastník zapísaný v katastri nehnuteľnosti na liste vlastníctva. Žalobca sa snažil dosiahnuť len to, aby mu ako vlastníkovi vyvlastneného pozemku bola vyplatená vyvlastňovacia náhrada. Vzhľadom k tomu nemožno konštatovať, že predmet konania v uvedených konaniach je totožný. Navyiac v konaní 25 C 483/2015 nebolo rozhodnuté v merite veci, pretože žalobca vzal svoj návrh späť. Po vykonanom dokazovaní dospel súd k záveru, že v danom prípade došlo k uzavretiu pre žalobcu zjavne nevýhodnej zámennej zmluvy, kedy žalobca za pozemok, ku ktorému bola náhrada za vyvlastnenie určená vo výške 77.656,06 eur na žalobcu previedol za iný pozemok v obci Q., ku ktorému súčasne uzavrel kúpnu zmluvu a touto zamenený pozemok predal za sumu vo výške 100,- eur kupujúcemu O. I.. Žalobca uzavrel zmluvy o prevode vlastníckych práv (kúpna a zámenná zmluva) a takto prišiel o nehnuteľnosť v hodnote vo výške 77.656,06 eur iba za protihodnotu 100,- eur. Súd konštatoval, že išlo o úžeru a rozpor s dobrými mravmi. Právny úkon - uzavretie zmluvy bol urobený fyzickou osobou, nepodnikateľom, ktorej neskúsenosť a dôverčivosť druhá zmluvná strana, teda žalovaný zneužil a dojednal so žalobcom plnenie, ktorého majetková hodnota je vzhľadom na vzájomné plnenie v hrubom nepomere. Odvolací súd uviedol, že bez vyriešenia otázky spornosti vlastníctva k vyvlastnenému pozemku, by zrejme náhrada zostala aj naďalej v depozite, čo by neriešilo problém, pre ktorý bola do neho vložená. Dôvodom zloženia náhrady do depozitu je práve prebiehajúce konanie, účelom ktorého je určiť, kto bol v čase vyvlastnenia vlastníkom, a teda na tom základe v konečnom dôsledku stanoviť, komu má byť vyplatená náhrada za vyvlastnenie pozemku.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s tým, že súdy mu nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Namietal, že rozhodnutie je zaťažené vadou nepreskúmateľnosti a závery súdu o neplatnosti právneho úkonu sú arbitrárne. Záver, že neexistuje prekážka litispendencie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia, v konaní 25 C 483/2015 vystupujú tí istí účastníci ako v predmetom konaní, dokonca v rovnakom procesnom postavení, ide o totožnosť sporových strán, avšak súd sa venoval len totožnosti petitu. Nevzal do úvahy skutkový základ, z ktorého žalobca odvodil svoj nárok. Žalobca sa v oboch žalobách domáhal z obsahovej stránky toho istého, obe žaloby sú určovacie. Súd nesprávne posúdil vec aj v prípade existencie naliehavého právneho záujmu. Z rozhodnutia o vyvlastnení vyplývalo, že Slovenský pozemkový fond vyplatí náhradu za vyvlastnenie tomu, o kom bolo právoplatne rozhodnuté, že bol v čase rozhodnutia o vyvlastnení vlastníkom pozemku. V obdobných veciach, kde je žalovaný v procesnom postavení žalobcu sú žaloby zamietnuté pre nedostatok naliehavého právneho záujmu. Súd posudzoval aj vznik predkupného práva štátu, avšak z odôvodnenia nie je zrejmé aký záver z toho vyvodil. Rozhodnutie bolo v tejto časti nepreskúmateľné. Predkupné právo štátu v čase podpisu zmluvy neexistovalo a teda nebolo ani zapísané v katastri, opačný názor je v rozpore s ústavným zákazom retroaktivity právnych predpisov, jeho porušenie nezakladá absolútnu neplatnosť ani dodatočnú nemožnosť plnenia. Poukázal na názor dovolacieho súdu sp. zn. 4 Cdo 56/2009, kde sa uvádza, že podľa ustanovenia § 603 Občianskeho zákonníka ak predkupné právo zostane zachované voči nadobúdateľovi, nemôže sa jednáť o absolútnu neplatnosť právneho úkonu. Vznik predkupného práva po uzavretí zmluvy nemá na posudzovanú zmluvu žiaden vplyv. Nesprávny procesný postup súdu spočíva v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia vyrovnávajúceho sa so všetkými podstatnými argumentami. Súd nebral do úvahy argumentáciu žalovaného ani ju nevyvrátil a neuviedol prečo nie je relevantnou pri posudzovaní veci. Námietku arbitrárnosti oprel o rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 7 Cdo 90/2013 a sp. zn. 9 Cdo 7/2021. V prvoinštančnom rozsudku a rozsudku odvolacieho súdu sú len všeobecné konštatovania bez akejkoľvek spojitosti a bez objektívneho posúdenia skutkových okolností prejednávaneho prípadu. Rozhodnutie súdu je arbitrárne, lebo sa nedostatočne vysporiadalo s argumentami žalovaného, závery súdu sú svojvoľné bez opory v zákone, v skutkovom stave alebo judikatúre. Postup súdu, keď sa v rozhodnutí nezaoberať skutkovými okolnosťami prípadu a argumentmi žalovaného takým spôsobom, že ich nevyvráti ani nevysvetlí prečo podľa jeho názoru nie sú prijateľné, je v rozpore s princípom materiálneho právneho štátu. Táto otázka je zásadného právneho významu, lebo spravodlivým môže byť len také rozhodnutie, ktoré je založené na preskúmateľných argumentoch.

Dovolaateľ zdôraznil, že súkromné právo vychádza zo zásady autonómie vôle, ktorá sa prejavuje v oblasti zmluvných vzťahov v podobe kontraktnej voľnosti. Z týchto dôvodov navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu na ďalšie konanie s návrhom na odklad právoplatnosti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 23. marca 2021 sp. zn. 12 Co 41/2020.

5. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie zamietnuť. Uviedol, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP nie je daný. Údajnú prekážku litispendencie v súdnom konaní vedenom na Okresnom súde v Nitre pod sp. zn. 19 C 26/2019, ktorá mala byť založená tým, že v čase začatia konania bolo vedené medzi stranami sporu na Okresnom súde Nitra konanie pod sp. zn. 25 C 483/2015 nikdy nevznikla. Na rozdiel od pôvodnej žaloby sa žalobca nedomáhal určenia vlastníckeho práva k pozemku do súčasnosti. Žalobu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 482/2015 vzal späť, pričom Okresný súd Nitra uznesením č. k. 25 C 483/2015-355 zo 17. januára 2020 konanie zastavil bez meritórneho rozhodnutia. Krajský súd správne posúdil, že aj keď v oboch prípadoch sa jedná o žaloby na určenie vlastníckeho práva, právne následky s nimi spojené sú diametrálne odlišné. V tomto konaní sa nedomáhal určenia vlastníckeho práva v súčasnosti a teda ani zápisu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Predmetom sporu bolo dosiahnuť, že žalobcovi patrí vyvlastňovacia náhrada. Dovolanie považoval za zmätočné a nedôvodné, ktorým sa žalovaný nevie zmieriť, že sa svojím podvodným konaním nedostal k vyvlastňovacej náhrade, ktorá mu právoplatne nepatrí. K žiadosti o odklad právoplatnosti uviedol, že zámenná zmluva, ktorá je predmetom sporu je absolútne neplatný právny úkon z dôvodu úžery.

6. Podľa § 444 ods. 2 CSP ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, ustanovenie § 230 tým nie je dotknuté.

7. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa ustanovenia § 444 ods. 2 CSP a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je procesne prípustné a treba ho odmietnuť. Na stručné odôvodnenie v zmysle § 451 ods. 3 veta prvá CSP dovolací súd uvádza nasledovné:

9. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. Dovolateľ v dovolaní ako dôvod, z ktorého vyvodzuje jeho prípustnosť uvádza ustanovenie § 420 písm. f/ CSP, keď v dovolaní poukazuje na vady odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku a má tento rozsudok za nepreskúmateľný.

13.1 Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené zo zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

13.2 Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

13.3 Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018, bod 26, 5 Cdo 57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13.4 Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

13.5 V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Súdny oboch nižších inštancií v odôvodneniach svojich rozhodnutí podrobne popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, vysvetlili, ako ich skutkové tvrdenia a právne argumenty posúdili, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Myšlienkový postup súdov je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijali. Dovolací súd neakceptoval opodstatnenosť dôvodov, ktoré žalovaný uvádzal v dovolaní o zmätočnosti a arbitrárnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, trpiaceho nedostatkom riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia. Z odôvodnenia rozhodnutí súdov (oboch) nižších inštancií je zrejmé, z akých skutkových zistení a

právnych úvah vychádzali, keď dospeli k záveru o dôvodnosti uplatneného nároku žalobcu (po pripustení zmeny žaloby) na určenie, že bol vlastníkom nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k. ú. J.S., obec J., okres K., zapísanej Okresným úradom Nitra, katastrálny odbor ako parc. registra „C“ evidovaná na mape určeného operátu, parc. č. XXXX, druh pozemku: orná pôda o výmere 5 146 m² ku dňu vyvlastnenia tejto nehnuteľnosti. Súd prvej inštancie svoje odôvodnenie založil na uznaní neplatnosti zámennej zmluvy z dôvodu rozporu s dobrými mravmi a hrubého nepomeru dohodnutého plnenia v neprospech žalobcu. Žalobca mal záujem pozemok predat'. Bola mu predložená kompletne vypracovaná zámenná zmluva, ktorou zamenený pozemok v Q. predal kupujúcemu O. I., za čo mu mala byť vyplatená kúpna cena 100 eur, ktorú mu kupujúci nezaplatil. Nevedel, že predmetom kúpy je zámena 3/8- nového spoluvlastníckeho podielu na pozemok v Q.. Žalobca nemal záujem o uzatvorenie zámennej zmluvy. Pozemky v Q. nepoznal a nemal ani záujem ich nadobudnúť do vlastníctva. Žalobcovi bolo prezentované, že žalovaný má záujem o kúpu jeho pozemku v J.. Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s právnym názorom súdu prvej inštancie ohľadne existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení a ďalej, reflektujúc priebeh prevodu nehnuteľnosti medzi dotknutými subjektami až do momentu ich vyvlastnenia, zrozumiteľne objasnil. Žalobca podanú žalobu neodôvodňoval neplatnosťou zmluvy z dôvodu omylu, teda nedovolal sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu, súd posudzoval zistený skutkový stav podľa § 39 a 39a Občianskeho zákonníka, keď dospel k záveru, že v danom prípade došlo k uzavretiu pre žalobcu zjavne nevýhodnej zámennej zmluvy, kedy žalobca za pozemok, ku ktorému bola náhrada za vyvlastnenie určená vo výške 77.656,06 eur na žalobcu previedol za iný pozemok v obci Q., ku ktorému súčasne uzavrel kúpnu zmluvu a touto zamenený pozemok predal za sumu vo výške 100,- eur kupujúcemu O. I.. Žalobca uzavrel zmluvy o prevode vlastníckych práv (kúpna a zámenná zmluva) a takto prišiel o nehnuteľnosť vo výške 77.656,06 eur iba za protihodnotu 100,- eur. Súd konštatoval, že išlo o úžeru a rozpor s dobrými mravmi. Právny úkon - uzavretie zmluvy bol urobený fyzickou osobou, nepodnikateľom, ktorej neskúsenosť a dôverčivosť žalovaný zneužil a dojednal so žalobcom plnenie, ktorého majetková hodnota je vzhľadom na vzájomné plnenie v hrubom nepomere.

14. V ďalšej časti dovolateľ namietal, že dôkazné bremeno ohľadne dôvodov neplatnosti zmluvy mal uniesť žalobca, pričom nebol navrhnutý ani len jeho výsluch a namieta názor odvolacieho súdu, že neexistuje prekážka litispendencie.

14.1 V súvislosti s namietaným nedostatkom dokazovania, najvyšší súd uvádza, že dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh (v sporovom konaní žaloba) týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom konaní viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu a nie strán sporu. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania (prípadne) nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykoná iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (tu por. R 125/1999). V takom prípade môžu byť síce nedostatočne zistené rozhodujúce skutkové okolnosti (čo v konečnom dôsledku môže viesť až k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), táto nesprávnosť ale na základe záverov už dávnejšej judikatúry najvyššieho súdu nezakladá vadu zmätočnosti (k tomu por. R 37/1993 a 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134/2010, 6 Cdo 60/2012, 7 Cdo 36/2011 a 7 Cdo 86/2012).

14.2 Čo sa týka namietanej prekážky litispendencie, dovolací súd dospel k záveru, že v danom prípade nie je daná totožnosť predmetu konania v sporoch vedených na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 25 C 483/2015 a sp. zn. a 19 C 26/2019. V čase rozhodovania súdu 02. decembra 2019, kedy sa v tejto veci konalo pojednávanie, konanie sp. zn. 25 C 483/2015 nebolo právoplatne skončené a predmetom tohto konania bol naďalej petit pôvodnej žaloby, v zmysle ktorého sa žalobca domáhal určenia vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam ku dňu rozhodnutia súdu (nie spätne ku dňu vydania rozhodnutia o vyvlastnení). Predmety oboch konaní totožné nie sú, skôr začaté konanie sp. zn. 25 C 483/2015 teda prekážku litispendencie pre konanie sp. zn. 19 C 26/2019 netvorí.

14.3 Ani podľa novej právnej úpravy civilného procesu, účinnnej od 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, žiadneho z ďalších písmen rovnakého ustanovenia a ani v zmysle § 421 ods. 1 CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov či nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 8 Cdo 187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad vo veci prejednáwanej takýmto súdom pod sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

14.4 Dovolací súd v tejto súvislosti považuje za potrebné dodať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - porov. ustanovenie § 442 CSP, v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP., avšak dovolací súd takúto vadu v posudzovanom spore nezistil.

14.5 Dovolací súd zdôrazňuje, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

14.6 Dovolací súd poznamenáva, že súd prvej inštancie považoval skutkové okolnosti za preukázané na základe samotnej žaloby, kde boli jednotlivé okolnosti uzavretia zmluvy popísané a tieto aj potvrdené listinnými dôkazmi, z ktorých bolo súdu zrejmé ako si zmluvné strany dojednali podmienky. Súd mal za preukázané, že v danom prípade došlo k uzavretiu pre žalobcu zjavne nevýhodnej zámennej zmluvy. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

15. Dovolateľ tiež vyvodzuje prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP lebo je názoru, že súdy nižších inštancií vec nesprávne právne posúdili aj ohľadne existencie naliehavého právneho záujmu a tým bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces. Žalobca so svojimi výhradami k právnym záverom odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie a so svojou polemikou s právnymi názormi odvolacieho súdu, na ktorých spočíva napadnutý rozsudok, spája svoje presvedčenie, že odvolací súd („svojím procesným postupom“) zasiahol do jeho práva na spravodlivý súdny proces. Z hľadiska obsahového (viď § 124 ods. 1 CSP) tu však žalobca nenamieta len procesné chyby a nesprávnosti v procese prejednaní sporu (v procedúre jeho vedenia) zo strany prvoinštančného a odvolacieho súdu; celkom zreteľne tvrdí a namieta, že sú nesprávne právne závery týchto súdov, a že napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení sporu. Ohľadne tohto dovolací súd poukazuje na to, že dovolateľom vytýkaná nesprávnosť právneho posúdenia veci, ale nie je procesnou vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP a nezakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Nesprávne právne posúdenie je možné skúmať len pri dovolaní podanom (samozrejme za splnenia predpokladov jeho prípustnosti) podľa § 421 CSP, ktorý však dovolateľ v podanom dovolaní nenamieta, a preto dovolací súd nemôže

správnosť právneho posúdenia preskúmať a posúdiť. Dovolateľ v rámci podaného dovolania uplatnil len dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP, a nie zároveň uplatnenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 v spojení s § 432 CSP. Predmetný názor vyplýva aj z rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu ako aj Ústavného súdu Slovenskej republiky v tom zmysle, že „ pokiaľ dovolateľ vytýkal odvolaciemu sudu aj nesprávne právne posúdenie veci, považuje za potrebné poznamenať, že pri posudzovaní, či došlo postupom odvolacieho súdu k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces, sa nemôže zaoberať vecnou správnosťou právnych záverov v ňom obsiahnutých.“ (II. ÚS 258/2021). Čiže nesprávnosť skutkových zistení a právneho posúdenia veci odvolacím súdom nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP. Vzhľadom na vyššie uvedené sa dovolací súd nemohol/ resp. nezaoberal vecnou správnosťou právnych záverov v ňom obsiahnutých.

16. Z vyššie uvedeného vyplýva, že dovolanie v časti, v ktorej sa namieta existencia procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, keď nebolo preukázané, že by došlo k nesprávnemu procesnému postupu tým, že by rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení z rozhodnutím súdu prvej inštancie bolo nepreskúmateľné, či arbitrárne, teda že by došlo k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces, treba odmietnuť ako neprípustné podľa § 447 písm. c/ CSP.

17. Záverom zo všetkých vyššie uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie žalovaného odmietol, a to podľa § 447 písm. c/ CSP.

18. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 438 ods. 1 CSP v spojení s § 453 ods.1 a § 262 ods. 1 CSP tak, že v súlade so zásadou úspechu (§ 255 ods. 1 CSP) priznal žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanému. O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.